

III. AZ ÉVKÖNYVEKTŐL A MONOGRÁFIÁKIG

1. Évkönyveink születése

Műhelymunkám:

a) *A publikáció készítés munkafázisai*

Amikor hosszú évek megfeszített gyűjtőmunkája gyümölcseként jókora anyagra tettem szert, úgy éreztem, megértem arra, hogy azt fel is dolgozzam: tanulmányokat, könyveket írok. Ennek általam kialakított és jól bevált módszere évek során a gyakorlatban alakult ki. Ez pedig a következő volt. Először is kitűnő íróeszközökről gondoskodtam. Félkemény táblájú, finom papírú vonalas füzetet és márkás golyóstollat szereztem be. Azután a megírandó témára vonatkozó gyűjtéseimet kiválogattam és elolvastam a gyűjtések első, önálló részletét. Ezek után megírtam publikációm első kis részletét. Vagyis: gyűjtéseim elolvasott részeinek megszületett az első fogalmazása. Azután egységenként haladva tovább fogalmaztam. Ez a lehető legrészletesebben, legaprólékosabban történt, úgy, hogy például a mezőgazdasági munkák egyes munkafázisai leírásom alapján elvégezhető, rekonstruálható legyenek, és biztos forrásul szolgáljanak a további kutatások számára. Igyekszem olvashatóan fogalmazni. A tájszavakat, szólás-mondásokat, ritkán előforduló szavakat az adatközlők neveit stb. különösen olvashatóan, vagy nyomtatott betűvel szoktam írni, nehogy tévedés essék a gépelésüknél.

A tanulmányt az első gépelés után az 1960-as évek óta néhány parasztemberrel elolvastattam és kijavítottam velük. Előtte megismerttettem őket a javítás módjával. A javításokat, kiegészítéseket, betoldásokat — mérlegelés után — bedolgoztam a szövegbe. Az átjavított szöveget újragépeltem és átnéztem.

A kiváló grafikusművészek illusztrációit és a kiválogatott fényképeket megfelelő vastagságú lapra felragasztottam, tussal vagy filctollal körülke-reteztem és végül gépelt szöveggel (címmel) láttam el. A teljesen nyomdakész publikációt Kiss János orosházi könyvkötő összefűzte, és kemény fedőlapokkal látta el. A kéziratot érdemes nagyon gondosan készíteni, mert tapasztalatból tudom, hogy a nyomda a szép kéziratért cserébe szép könyvet ad.

Most már világosan látom, hogy a múzeumokban folyó tudományos munka súlyát az adja meg, hogy műhelyében hány és milyen minőségű tanul-

mány, évkönyv, szakkönyv lát napvilágot. Most, hogy több mint három-évtizedes múzeumi munkásságomról készítem a számadást, nem akarok hinni a szememnek. 6 évkönyv, 1 kétkötetes monográfia és 3 szakkönyv sorakozik előttem. Ezt tetőzik azok a tanulmányok, melyek a különböző hazai és külföldi szakfolyóiratokban jelentek meg. Különösen az évkönyveken lehet mérni a fejlődést. Ahogy fejlődött a szerkesztőjük, úgy fejlődtek a könyvek is.

b) *Évkönyveink születése*

Annak idején nem gondoltam arra, hogy valaha is tanulmánykötetet szerkesztek. Csalog Józseftől, a szentesi múzeum igazgatójától hallottam, hogy „Páratlan Hétfők” címmel nagyszerű ismeretterjesztő előadásokat rendeznek. Erre fel én is „Múzeumi Hétfők” elnevezéssel kitűnő szakember előadókkal előadássorozatot szerveztem. A kultúrház nagytermében hétről-hétre nagy sikert arattunk. Süle László városi tisztviselő egy figyelemreméltó ötlettel ajándékozott meg. Olyan értékesek ezek az előadások, hogy érdemes volna ezeket valamilyen formában megőrizni. Ez adta az indítékot arra, hogy egy tanulmánykötetet szerkesszek. A szerkesztés minden lépésére fokozatosan kellett rájönnöm. A tervezéssel kezdtem. Számbavettem azokat a helyi múzeumbarát tanárokat, akik helytörténeti, néprajzi stb. kutatással foglalkoztak. Nem volt nehéz meggyőzni őket, hogy a tervezett tanulmánykötetben szerepeljenek. A tanárok közül az egyik az orosházi meteorológiai megfigyelőállomás vezetője volt. Felkutattam azokat az ismert szakembereket, akik Orosházával kapcsolatos kutatással is foglalkoztak, és meghívtam őket. A következők erősítették meg a helyi lelkes gárdát: Ember Győző, az Országos Levéltár főigazgatója, Katona Imre, a budapesti egyetem Néprajzi Tanszékének tanársegéde, Dénes György tudományos kutató és Szabó Ferenc egyetemi hallgató.

Beadvánnyal fordultam a Népművelési Minisztérium Múzeumi Főosztályához. Ismertettem a Múzeumbarátok Körének nemes szándékát, mely szerint hazánk felszabadulásának és múzeumunk fennállásának tíz éves évfordulójára egy tanulmánykötetet szeretne kiadni. A tervezett kötet tartalomjegyzékét mellékeltem. Kértem az engedély megadását és a Főosztály anyagi támogatását. A minisztérium a tervezett kötetet engedélyezte, de elkészítését a helyi anyagi támogatástól tette függővé. Hamarosan megérkezett Orosháza Járási Tanácsának és Városi Tanácsának válasza is, miszerint az emlékkönyv kiadását mindkét tanács melegen támogatja. A sokszorosítás költsége a Múzeum Baráti Körének rendelkezésére áll. Erre kértem a Múzeumi Főosztályt, adjon engedélyt arra, hogy a Történeti Múzeum Rotaprint Üzeme önköltségi áron az emlékkönyvünket sokszorosíthassa.

Nagy örömmre 1955-ben megjelent az első tanulmánykötetünk: „Emlékkönyv hazánk felszabadulásának és az orosházi Szántó Kovács Múzeum fennállásának 10 éves évfordulójára” címmel 520 példányban, 35 ív terjedelemmel. A nagyalakú, 278 oldalas terjedelmű könyvet boldogan lapoz-

gattuk. A rövid beköszöntőben az áll, hogy a könyv a szülővárossal kapcsolatos kutatások forrásjellegű gyűjteménye, és elsődleges célja a lakóhely alaposabb megismertetése. Továbbá: szeretnénk hinni, hogy e tapogatózó kísérletezést, kedvező fogadtatás esetén, további kiadványok követik. Már a tanulmányok szerzőinek felsorolása és a tartalomjegyzék is ígérte arra, hogy az olvasó legmagasabb igényeit is ki fogja elégíteni. A tizenegy szerző bő jegyzetanyaggal ellátott tanulmányán kívül, néhány néprajzi szöveggel igyekeztem változatosabbá tenni a kötetet. A könyv viszonylag bőven illusztrált: 16 fényképfelvétel, 16 tábla-rajz, 6 szövegközi ábra valamint kimutatások és kottaoldalak teszik a mondanivalót szemléletesebbé. Kérésemre a sokszorosító üzem grafikusa az orosházi szálánvarrott párnavégek motívumait felhasználva megtervezte a címlapot és az üres féloldalakat záródíszekkel töltötte ki. Ezáltal egyedi színezete lett könyvünknek. Jó iskola volt az első tanulmánykötetünk kiadása: elkezdtem a szerkesztést megtanulni. A kötet tartalma jó, díszítése szép, s csak nagysokára vettük észre, hogy bizony a papírja nagyon rossz: vastag, sárga színű és könnyen hasad. De még így is örültünk neki.

Miután a szerzők tiszteletdíjat nem kaptak, elláttam őket tiszteletpéldányokkal. A terjesztését is megtanultam, mert szívügyemnek tekintetem. A terjesztést a múzeum barátainál kezdtem el. Az ismerőseinkről sem feledkeztem meg. Természetesen a múzeumlátogatóknak is igyekeztem eladni kiadványunkat. Emlékkönyvünk könyvtári forgalomba nem került, ennek ellenére a készletünk rohamosan apadt, és rövid idő alatt teljesen elfogyott.

Az első kiadványunk sikere arra sarkallt, hogy egy újabb kötetet adjunk ki. Tapasztalataim alapján ezt igyekeztem még jobban megszervezni, megszerkeszteni. Először is anyagi támogatás után néztem. Az orosházi Városi Tanácsot tájékoztattam, hogy a Múzeum Baráti Köre az 1918-as forradalom 40 éves évfordulójára ismét szeretne egy tanulmányokból álló kötetet kiadni. Abban központi helyet foglalna el az 1918/1919-es évekről szóló tanulmány. Ismertettem a II. kiadványunk tanulmányainak jegyzékét is. Megjegyeztem, hogy kiadása szerencsésen találkozna a megyei Viharsarki Hónapok ünnepségével. Ezt a kötet összeállításánál figyelembe vettük. Méltóvá igyekeztünk tenni nemes feladataira, a kiadásához szeretnénk kérni 1000 forint támogatást, amelyet a kutatómunka feltételeinek biztosítására fordítunk. Solymár István osztályvezető és Dajbukát Gergely üzemvezetővel való tárgyalás után úgy láttam, hogy kirajzolódott II. tanulmánykötetünk megjelenésének reális lehetősége, ezért 239/1957. szám alatt egy terjedelmes beadvánnyal fordultam a Művelődésügyi Minisztérium Múzeumi Osztálya Propaganda Csoportjához. Feltártam, hogy az orosházi múzeum milyen terheket tud magára vállalni: a gépelést fizeti, a megadott oldal-méretben, kéthasábos formában, kiolvasott sorokkal. Elkészítteti a kötet összes grafikai munkáit. Magára vállalja a fényképfelvételek költségeit, de azokat nem tudja sokszorosítani. Rögzítettem azokat a költségeket,

amelyeket szeretném, ha a Propaganda Csoport vállalná: a papír árának fedezését, a fényképek nyomdában való sokszorosítását műnyomó papírra, a grafikumunk sokszorosítását a Rotaprint üzemben, s az összefoglalások német nyelvre való fordítását.

Nagyon türelmetlenül vártam a második kiadványunk megjelenését is, mely a Szántó Kovács Múzeum Évkönyve 1959. címmel meg is jelent. Új évkönyvünk 34 ív terjedelemben és 800 példányban jelent meg. Már a fedőlapja is figyelemreméltó: az orosházi kulcsoskalács sütésének egyik jellegzetes mozzanatát ábrázolja. A tanulmányok szerzőinél nemcsak a nevet, de foglalkozásukat is közöltük: a 10 szerző közül 4 tanár. Szabó Ferenc, a szegedi egyetem hallgatója ismét erősítette a szerzőgárdát. E kiadványunkban már közöltük a lektorokat is: Bálint Sándor egyetemi tanár, Diószegi Vilmos néprajzkutató, Gunda Béla egyetemi tanár, Párducz Mihály régész, Péczely Attila és Szendrey Ákos néprajzos. A kötetet illusztráló rajzok Kerti Károly grafikuművész munkái. A fényképek elkészítésében Schiller Jenő, Sebők István és Sonkoly Kálmán segített.

A rövid előszó fő mondanivalója az, hogy a tanulmánykötetek adatokat szolgáltatnak a majdan megírandó Oroszáza története és néprajzához. Évkönyvünket a Múzeumok Központi Propaganda Irodája gondozta, a Szántó Kovács Múzeum és Baráti Köre adta ki. A kötet lapozgatóit kellemesen lepi meg elég jó minőségű fehér papíron a kéthasábos szövegoszlopok, valamint az azokon található nagyalakú táblarajzok és fényképek minősége. A kötetet a tanulmányok német nyelvű összefoglalói és a tartalomjegyzék zárja le.

Solymár István osztályvezető tanácsára elhatároztam, hogy 130 példányt külföldi múzeumok és tudományos intézmények számára küldök el, annál is inkább, mert minden tanulmánynak van német nyelvű összefoglalója. A Néprajzi Múzeum és Történeti Múzeum könyvtárából a külföldi kiadvány cserepartnereik címlistáját elkértem. Az orosházi postán megkérdeztem, hogy melyik a napnak azon szakasza, amikor kevés csomagot adnak fel. Napokon keresztül ebben az időpontban megjelentem egy ruháskosár évkönyvvel. Ennek eredménye az lett, hogy később mi is sok cserekönyvet kaptunk. Így bizonyos betekintést nyerhettem szakmánk európai színvonalába.

Két kiadvánnyal a hátam mögött úgy gondoltam, hogy ezentúl minden évben kiadunk egy évkönyvet. Megtehetjük, mert néhány év alatt egy 10—15 főnyi kutató- és publikálásra alkalmas gárda verődött össze, akikre bízvas támaszkodhattam. A Művelődésügyi Minisztérium Múzeumi Osztályának újjólág előterjesztettem, hogy az orosházi múzeum és Baráti Köre 1960. évben is szeretne egy évkönyvet kiadni, s kérjük a Múzeumi Osztály engedélyét. Megemlítettem, hogy az eddig kiadott és ezután kiadandó tanulmánykötetek adalékokat szolgáltatnak a megírandó orosházi monográfiához. Mellékeltem a kötet tervezetét: 17 munkatárs és 21 tanulmány. A szerzői tiszteletdíjakat a Járási és a Városi Tanács támogatásából fogjuk fedezni.

A Művelődésügyi Minisztérium 1959. évi október 29-én kelt 85.339/1959. szám alatt értesített, hogy az 1960-as évkönyv kiadásához a Múzeumi Osztály hozzájárul. Mi tagadás, a leírat folytatása nagyban fokozta munkakedvünket: „A hozzánk elküldött tartalmi ismertetések igen színvonalas munkát ígérnek, azt mondják, hogy a múzeum jól szervezi és irányítja a maga területén a tudományos kutatómunkát. A kiadásra vonatkozó engedélyt azonban természetesen a teljes kézirat lektorálása alapján fogjuk megadni”. Jól megtanultam: a második lépés az anyagi fedezet megszerzése. Ismét az orosházi Városi Tanácshoz fordultam 2000 forintos támogatásért. A kérésünket „kellőképpen” alátámasztottam. A felszabadulás 15. éves évfordulójára ismét egy kiadványt tervezünk kiadni. Orosháza történetének írásához sok anyagra van szükségünk. Az első két tanulmánykötet szép sikert hozott. A 15 szerző nevét és a 21 tanulmány címét is ismertettem.

Ezek után nyugodtan hozzáfoghattam a szerkesztéshez, de előtte a Múzeumok Központi Propaganda Igazgatóságához fordultam. Mindenről tájékoztattam címzettet. Közöltem a minisztérium engedélyének másolatát is. Tájékoztattam az igazgatóságot a 21 tanulmány, a német összefoglalások terjedelméről, valamint a fényképtáblák és rajzokból összeállított táblák számáról. Előterjesztettem az évkönyv kiadásával kapcsolatos kívánalmaimat. A papír, a sokszorosítás minőségén, a szövegtűkör kialakításán keresztül egészen a különnyomatokig mindent felsoroltam. Mellékeltem a kiadványunkban szereplő tanulmányok szerzőinek neveit és a tanulmányok címét. Várakozásunkban nem is csalatkoztunk. „A Szántó Kovács Múzeum Évkönyve Orosháza 1960” címmel ellátott 3. kiadványunk megnyerte tetszésüket. Az évkönyv 600 példányban jelent meg, 71,5 ív terjedelemben. 515 oldal jóminőségű papírra került a szöveg és az illusztrációk. A publikálócsoport már kialakult: 6 kutató már eddig is szerepelt. Ezt a gárdát neves szakemberek egészítették ki: Hanzó Lajos Kossuth-díjas tanár, Juhász Kálmán és Kiss István főiskolai tanárok, Gazdag László, Péter László tudományos kutatók, Oltvai Ferenc levéltári igazgató és Szabó Ferenc gimnáziumi tanár. A rajzok nagy részét Kerti Károly grafikusművész készítette. A fényképek nagyméretűek és plasztikusak. A jegyzetek és a németnyelvű összefoglaló a szöveg után áll.

A Művelődésügyi Minisztérium 81.537/1961. szám alatt az 1960. évkönyvből is 130 példánynak a szétküldését engedélyezte a múzeummal csereviszonyban álló külföldi tudományos intézetek számára. Egy év múlva jelentettem a Múzeumok Központi Gazdasági Igazgatóságának, hogy a kiadványcsere igen szépen sikerült. A 130 db évkönyv ára, csomagolás, postaköltségének összege 6127,— Ft volt, de egy év alatt 350 db szakkönyvet kaptunk érte cserébe. Természetesen a belföldi terjesztést sem hanyagoltam el. Egy szerencsés ötlet megvalósításával még meg is gyorsítottam. Eleinte az új kiadványunkat kerékpárral hordtam a helybeli üzemek könyvtárainak. Rájöttem arra, hogy ha én egy ruháskast megraknék évkönyvvel, felraknám egy gépjárművezető oktatókocsira, ezzel munkám könnyebbé

válna. Nekik olyan mindegy, hogy merre „furikáznak”. Szívesen vállalták. Nem tudtam megállni, hogy évkönyveink sikeres terjesztéséről be ne számoljak a Művelődésügyi Minisztérium Levéltári és Múzeumi Főosztályának. Az 500 példányszámban megjelent emlékkönyvet mind egy szálíg eladtam. Az 1959-es évkönyv 800 darabjából 545 darabot és az 1960-as évkönyv 600 példányából 575 darabot elhelyeztem. 1961. V. 25-én a Művelődésügyi Minisztérium 83337/61. szám alatt a következőt írta: „Az Orosházi Szántó Kovács Múzeum 1959. és 1960. évi Évkönyvének eredményes terjesztéséért, nagy példányszámban történt elhelyezéséért a Múzeumi Osztály Igazgató Elvtársat dicséretben részesíti.” Ebben az időben történt, hogy egy Orosházánál nagyobb város múzeumigazgatója a minisztériumban „verte az asztalt”, hogy a náluk sokkal kisebb Orosházának évkönyve van, nekik pedig nem engedélyezik. Azzal vigasztalták meg: „Ja, de Nagy Gyula nemcsak szerkeszti az évkönyvet, de el is adja!”

Úgy látszik, nagyon belelendültem a szerkesztésbe, mert a Múzeumok Központi Propaganda Irodájának újabb beadványomban (160/1960) ismerttettem az 1961-es évkönyv tervezetét, kérvén az engedélyezését és elkészítését. A terjedelmét 20 ívben és a példányszámát 600-ban jelöltem meg. A kivitelezéssel kapcsolatosan, szokásom szerint néhány kívánsággal toldottam meg kérésemet: a fényképek mélynyomással, nyomdában állíttassanak elő, és a tanulmánykötet kiállításának színvonala ne romoljon. Most is megindokoltam kéréseimet. A kiadványainkkal sikerült 15—20 főből álló kutatógárdát tömöríteni múzeumunk köré. Az általunk írt tanulmányok forrásjellegűek, nagyon értékes adatok a megírandó orosházi monográfiához.

Miután a beadványomra most nem kaptam választ, egy év múlva 16/1961. szám alatt közvetlenül a Művelődésügyi Minisztérium Múzeumi Osztályához fordultam, s megismételtem évkönyvünk engedélyezésének kérelmét. Részletes indokaim közül a legfontosabbak ezek voltak: kiadványainkat városunkban igénylik. Emlékkönyvünk teljesen elfogyott, az 1959-es évkönyvből egy év alatt 435 példányt eladtunk. A legújabb évkönyvünk támogatására a Járási és a Városi Tanács 7000 forintos támogatást nyújtott. A tanulmányírók munkájukért nem kérnek tiszteletdíjat. Kiadványainkat 130 külföldi cserepartnerünk is várja. Ha nem jelenik meg a tervezett kiadványunk, kutatógárdánk szétszéled. Végre a Művelődésügyi Minisztérium Levéltári és Múzeumi Főosztálya örömkörelme 81.367/1961. szám alatt engedélyezte az 1961-es évkönyvünk kiadását, 10 ív terjedelemben s 600 példányszámban. Miután nagy és értékes anyag gyűlt össze, azonnal kértem még 5 ív terjedelemben engedélyezését. Majd 1962. V. 28-án beadtam évkönyvünk nyomdakész kéziratát.

Várva-várt kötetünk „Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve Orosházán 1961—1962” címmel megjelent. 40 ív terjedelemben, 600 példányszámban. A 14 szerző közül említendőek: Bálint Sándor és Katona Imre kandidátus, Kiss István főiskolai tanár, Szabó Ferenc levéltáros és Hajdú Mihály tanár. A 15 tanulmány gazdagon illusztrált: 2 rajz, 25 tábla-rajz, 6 grafikon-

tábla, 43 fénykép és 10 oldal fénykép teszi a tanulmányokat szemléletesebbé.

Az orosházi múzeum utolsó önálló évkönyve születésének vázlatos története. A Múzeumok Központi Propaganda Irodája bekérte az 1962-es kiadványtervünket. Az 5. tanulmánykötetünk tervezetét 197/1961. szám alatt terjesztettem be, miszerint az 1962-es évkönyvünkben 14 tanulmányt szeretnék közölni. De Isten malmai lassan órlnek: a terv megvalósítása kissé elhúzódott, ráadásul az állami múzeumok a megyei tanácsok kezelésébe kerültek. Nem adtam fel a küzdelmet, mindent megtettem, hogy az utolsó évkönyvünk minél előbb megjelenhessék. 1963-ban és 1964-ben egy-egy beadvánnyal fordultam a Múzeumi Ismeretterjesztő Központ Propaganda Osztályához. Közöltem, hogy az 1963-as évkönyv engedélyezését 1962. XI. 24-én kértem a Békés megyei Múzeumok Igazgatóságától. Múzeumunk saját erejére támaszkodva adja ki utolsó tanulmánykötetét. Erre a célra a Békés megyei Múzeumok Igazgatóságától és az orosházi Városi Tanácstól 3000—3000 Ft anyagi támogatást kaptunk. Ugyanakkor beterveztettem a legújabb évkönyvünk lektorált és teljesen nyomdakész anyagát, kérve, hogy a Múzeumok Központi Propaganda Irodája szíveskedjék azt gondozásba venni és a Sokszorosító Üzemben kiadatni. Javaslatom, hogy évkönyvünk jelzése 1963/64 legyen. Hangsúlyozottan kértem, hogy a munka 1964 őszeig feltétlenül jelenjen meg, mert az év végén az Orosháza története és néprajza című munkánk megjelenik, s akkor az évkönyv terjesztése nehezebb lesz.

Hamarosan üdvözölhattük legújabb kiadványunkat, amely „A Szántó Kovács János Múzeum Évkönyve 1963/64.” cím alatt jelent meg. Jelen kiadásunk 60,5 ív terjedelmű, 630 példányszámú volt. A tartalomjegyzék szerint 20 szerzőnek 19 tanulmánya szerepel könyvünkben. Szerzők: Dénes György, Grynaeus Tamás, Gulyás Mihály, Koppány János, Nagy Gyula, Nagy Dezső, Oláh Andor, Oltvai Ferenc, Sterbetz István és Szabó Ferenc. A forrásjellegű tanulmányokat bőséges jegyzetanyag, valamint 2 rajz és 27 jóminőségű fénykép illusztrálja. A tanulmányok után német nyelvű összefoglaló található. — Évkönyveink hamarosan gazdára találtak, és már nagyon régóta egyáltalán nem kaphatók, noha könyvesboltban egyiket sem árusítottuk.

Ezzel az orosházi múzeum kiadványtörténetének az első kb. 10 évig tartó, hősi szakasza lezárult. A szakembereknek megmutattuk, hogy vidéken is lehet figyelemreméltó, jó munkát végezni. 130 külföldi és 100 belföldi múzeummal és tudományos intézettel kiadvány csereviszonyban voltunk, méghozzá nagyon eredményesen. Több mint 1000 könyvet kaptunk külföldről, amelyet a Munkácsy Mihály Múzeumnak adtam át. A hazai cserepartnereinktől kapott ugyanannyi könyvet pedig múzeumunk szakkönyvtára őrzi.

Húsz év után ismét „letettem a garast”: 1984 őszen jelent meg a Békés megyei Múzeumok Igazgatósága kiadásában a Békés megyei Múzeumok

Közleményei sorozat 7. száma: „Tanulmányok Orosházáról és környékéről.” A kézirat a Szegedi Nyomdában 3—4 évet várt a kiadásra. Miután a benne lévő tanulmányokat én szedtem össze, lektoráltattam, tettem nyomdakész állapotba, s én is terjesztettem — teljes joggal tekintem a Szántó Kovács Múzeum 6. Évkönyvének. Ugyanis azzal, hogy megyénk valamennyi múzeuma a Megyei Tanács irányítása alá került, megszűntek a tagmúzeumok saját évkönyvei. A megye muzeológusainak publikációi a Békés megyei Múzeumok Kiadványai sorozatban jelennek meg. Egyébként ez az első kiadványunk, amelyet nyomdai úton állítottunk elő.

Az utolsó évkönyvünk születésének egyébként érdekes története van. Az orosházi monográfia megjelenésének 10 éves évfordulóját ünnepeltük. Meghívtam a szerzőket, a város és a megye illetékeseit. A jóhangulatú visszalelkézők zuhatagát pontosan egy óra múlva leállítottam. Ne szóarádattal ünnepeljünk, hanem egy új tanulmánykötet tervezésével és elkészítésével. Egy árkus papírt újtárra indítottam azzal, hogy addig senki haza nem mehet, míg rá nem írja tanulmányának címét az új kötet számára. Ezekután pedig néhány szót a múzeum köré csoportosult önéletíró parasztookról szoltam, majd közülük részleteket olvastak fel írásaikból. Ezalatt megszülettek a felajánlások, amit bemutattam a megyei múzeumigazgatónak. Megtekintette tervünket, közölte, hogy szerez pénzt, s a Békés megyei Közlemények sorozatában megjelenteti. Erre a munkatársaim előtt szaván fogtam és kezefogtunk. Így történt. Ez az évkönyvünk 31 ív terjedelemben, 750 példányban jelent meg. A jóminőségű papíron 11 szerzőnek 13 tanulmánya sorakozik. A szerzők nagy részét sok szál fűzi múzeumunkhoz. Név szerint: Elek László, Gulyás Mihály, Hajdú Mihály, Jároli József, Kiss István, Koszorús Oszkár, Molnár László, Nagy Gyula, Sín Lajos, Szentí Tibor és Forman István. A lektorok is neves szakemberek: Benkó Loránd, Bodrogekő György, Elek László, Hajdú Mihály, Herczeg Mihály, Kovács Zoltán, Molnár László, Szabó Ferenc, Takács László és Réz Gyula. A szöveget 9 rajz, 5 táblarajz, 2 grafikon, 32 táblázat és 26 fénykép illusztrálja.

A terjesztést jól bevált módszeremmel, a kitaposott úton járva nagy buzgalommal végeztem. Amint megkaptam a kefelevonatokat kijavítás céljából, az összes kiadvány-vásárlóinknak körlevelet küldtem. Megtehettem, mert már régtől fogva minden vevőnek nevét, címét gondosan feljegyeztem. Hamarosan befutottak az igénylések. Nyomban kitöltöttem a postai szállítóleveleket, egy-egy kartonra kerültek a gépelt címek, beszereztem a szükséges mennyiségű csomagolópapírt és zsineget. Ilyen előkészületek után, amint megérkeztek a könyvek, egy hét alatt 200 példányt postáztunk.